

TÀI LIỆU HƯỚNG DẪN KỸ THUẬT

NUÔI GÀ THẢ VƯỜN THEO HƯỚNG ĐẶC SẢN (THẢO DƯỢC)

(Kèm theo Quyết định số: /QĐ-SNN ngày tháng 6 năm 2021
của Sở Nông nghiệp và PTNT tỉnh Bình Định)

I. GIỚI THIỆU MỘT SỐ GIỐNG GÀ NUÔI THẢ VƯỜN

- Gà nội: gà Ri, gà Tàu vàng, gà Đông Tảo, gà Mía... Những giống gà này có đặc điểm chung là khối lượng cơ thể thấp, nuôi 3,0-3,5 tháng chỉ đạt 1,3-1,5 kg. Tỷ lệ nuôi sống thấp. Khả năng sinh sản còn hạn chế (60-100 trứng/mái/năm.)

- Gà nhập nội: Có các giống gà như gà Lương Phượng (Trung Quốc), gà Tam Hoàng (Trung Quốc), gà Kabir (Israel), gà Sasso (Pháp), gà Ai Cập,... Các giống gà này rất thích hợp với điều kiện khí hậu và điều kiện chăm sóc nuôi dưỡng ở nước ta. Chúng thể hiện nhiều đặc trưng ưu việt hơn hẳn các giống gà địa phương. Đây là những giống gà chăn thả năng suất chất lượng cao mang lại hiệu quả kinh tế cho người chăn nuôi, khả năng cho thịt và trứng cao hơn các giống gà địa phương từ 135-150%.

Ngoài ra, còn có các giống gà lai tạo giữa các giống gà địa phương với những giống nhập nội như gà BT1, BT2 (Bình Thắng), gà Rôt-ri, Gà Ta chọn lọc của một số cơ sở sản xuất giống trên địa bàn tỉnh như MD1.BĐ, MD2.BĐ, MD3.BĐ của Công ty TNHH giống gia cầm Minh Dư, CK1-BĐ, CK2-BĐ, CK3-BĐ của Công ty TNHH giống gia cầm Cao Khanh,....

II. GIỚI THIỆU MỘT SỐ LOẠI THẢO DƯỢC, CHẾ PHẨM THẢO DƯỢC DÙNG BỔ SUNG TRONG CHĂN NUÔI GÀ

1. Khái niệm về thảo dược

Thảo dược nói một cách dễ hiểu là những cây trồng được dùng làm thuốc chữa bệnh, những sản phẩm có nguồn gốc từ thực vật tự nhiên được sử dụng để điều trị hoặc hỗ trợ điều trị bệnh.

Các loại thảo dược khi sử dụng trong chăn nuôi được bổ sung vào trong thức ăn, nước uống có tác dụng kháng khuẩn, chống oxy hóa, kích thích chức năng miễn dịch, tăng cường hoạt động tiêu hóa và chuyển hóa... làm tăng sức đề kháng cho vật nuôi, nâng cao năng suất, chất lượng thịt và trứng cho vật nuôi, hạn chế sử dụng các kháng sinh tổng hợp trong chăn nuôi. Các thảo dược được phối hợp với nhau có lựa chọn thì có tính hiệp đồng đối với một hay nhiều chức năng dược học.

2. Một số loại thảo dược, chế phẩm thảo dược thông dụng

- Nghệ vàng (*Curcuma longa L.*): là cây thuộc họ gừng, bộ phận sử dụng là củ. Hoạt chất có tác dụng dược lý trong củ nghệ là curcumin (0,3%) và tinh dầu (3-6%) chứa các chất turmeron (gồm turmeron và arturmeron), zingibéren, carbu terpenic, sesquiterpenic. Theo nhiều tài liệu chất curcumin có tác dụng kích thích hệ tiêu hóa, giúp cơ thể giải phóng ra enzymes tiêu hóa chất béo và carbohydrates, rất tốt cho những người bị bệnh về dạ dày.

- Nghệ đen (*Curcuma zedoaria* Rosc.) thuộc họ gừng, bộ phận dùng là thân rễ (củ). Hoạt chất chính trong nghệ đen gồm tinh dầu (4-6%), chất nhựa, chất nhầy. Thành phần của tinh dầu gồm secquitecpen, zingiberen, xineol... Nghệ đen có tác dụng thông huyết, tiêu tích, chữa ăn uống không tiêu, giúp sự tiêu hóa, chữa đau bụng, kích thích, bổ.

- Tỏi (*Allium sativum* L.) là cây thuộc họ *Alliaceae*, bộ phận dùng là củ. Hoạt chất có tác dụng dược lý trong củ tỏi là allicin. Allicin là một axit amin không tạo nên protein có tác dụng kháng khuẩn rất mạnh. Ngoài tác dụng kháng khuẩn, allicin còn được biết có tác dụng kích thích tiêu hóa và tính thèm ăn. Theo Võ Văn Chi (1997) tỏi có tác dụng điều hòa hệ vi sinh vật ruột, kích thích cơ thể và điều hòa các chức năng chính của cơ thể như rối loạn gan, các tuyến nội tiết.

- Gừng (*Zingiber officinale* Rosc.) là cây thuộc họ gừng (*Zingiberaceae*), bộ phận sử dụng là củ. Hoạt chất trong gừng có 2-3% tinh dầu và các chất cay: zingeron, zingerola và shogaola. Gừng có tác dụng ấm, ổn định dạ dày, kháng viêm và kích thích tiết mật nên có tác dụng kích thích tiêu hóa, kích thích tính thèm ăn

...

- Ngoài ra, khi dùng kết hợp tỏi với tỏi, quế... thì tăng cường được chức năng kháng khuẩn, nghệ phối hợp với gừng thì tăng cường được vai trò chống oxy hóa, actisô phối hợp với cam thảo thì tăng cường được chức năng bảo vệ gan (động vật nuôi bằng thức ăn công nghiệp, gan chịu gánh nặng lớn trong việc giải độc, rất cần được hỗ trợ và bảo vệ)...

- Hoặc khi sử dụng các chế phẩm thảo dược tự nhiên như gừng, tỏi và nghệ khi trộn vào thức ăn không những giúp gà nuôi tăng sức đề kháng mà còn làm tăng tỷ lệ đẻ trứng và tăng trọng lượng của gà, qua đó làm tăng hiệu quả kinh tế. Hiện nay trên thị trường có một số loại chế phẩm thảo dược được dùng phối trộn vào trong thức ăn, nước uống trong chăn nuôi đã được công nhận như:

+ Sản phẩm Biovita (thảo mộc Việt) của trường Đại học Nông Lâm thành phố Hồ Chí Minh. Thành phần: Tỏi, nghệ, gừng.

+ Chế phẩm sinh học CP3 của Phân Viện Chăn nuôi miền Nam. Thành phần: Cao Xạ can 39,9%, Cao Quế 36,6%, Cao Dầu tằm 23,5%.

III. KỸ THUẬT CHĂN NUÔI GÀ THẢ VƯỜN THEO HƯỚNG THẢO DƯỢC

1. Chuẩn bị điều kiện nuôi

Trước khi đem gà về nuôi cần chuẩn bị đầy đủ mọi điều kiện vật chất, kỹ thuật như:

- Chuồng nuôi, rèm che, cót quây, chụp sưởi ấm, máng ăn, máng uống. Tất cả phải được khử trùng trước khi sử dụng từ 5-7 ngày.

- Bóng điện sợi đốt ánh sáng vàng hoặc đèn sưởi bằng gas để úm.

- Nhiệt kế để theo dõi nhiệt độ.

- Chuẩn bị đầy đủ thức ăn, thuốc thú y, vaccine cần thiết cho đàn gà.
- Chuồng nuôi phải đảm bảo thoáng mát mùa hè, kín ấm vào mùa đông.
- Nền chuồng thiết kế đúng kỹ thuật, cao ráo, thoát nước.
- Chất độn chuồng: Trấu, dăm bào sạch, dày 5cm -10cm được phun sát trùng trước khi sử dụng.
- Đảm bảo lưu thông không khí trong chuồng nuôi.

a) Chuồng trại

- Chọn khu đất cao ráo, thoáng mát để xây dựng chuồng gà. Nên làm chuồng theo hướng Đông hoặc Đông Nam để hứng được nắng buổi sáng và tránh được nắng buổi chiều.
- Nếu nuôi nhốt hoàn toàn, chú ý mật độ nuôi thích hợp (8 con/m² nếu nuôi gà thịt trên sàn; 10 con/m² nếu nuôi gà thịt trên nền).
- Nếu nuôi gà thả vườn, chuồng là nơi để tránh mưa nắng và ngủ đêm, mật độ vườn thả gà đủ điều kiện ít nhất 1con/m².
- Mặt trước cửa chuồng hướng về phía Đông Nam. Sàn chuồng làm bằng lưới hoặc tre thưa cách mặt đất 0,5m để tạo độ thông thoáng, khô ráo, dễ dọn vệ sinh.
- Rào chắn xung quanh vườn bằng lưới B40, lưới nilon, tre gỗ... tùy điều kiện nuôi của từng hộ. Ban ngày khô ráo thả gà ra sân, vườn để gà có khoảng không chơi, buổi tối cho gà về chuồng. Chuồng nuôi phải cách biệt với nhà ở. Không được xây chuồng gà chung với chuồng nuôi gia súc khác.

b) Quây úm, Lồng úm gà con

- Úm lồng: Kích thước 2m x 1m, cao chân 0,5m đủ nuôi cho 100 con gà.
- Hoặc Úm trên nền: Dùng quây bằng cốt ép cao 40-50 cm và chiều dài tùy theo số lượng gà đem úm (đường kính quây 2-3m quây khoảng 200-300 gà 01 ngày tuổi), nới rộng cốt theo thời gian sinh trưởng của gà.
- Sưởi ấm cho gà bằng đèn (hai bóng 75W dùng cho 100 con gà) hoặc . Chiều cao bóng điện cao hơn đầu gà con 15cm
- Trước khi úm, lồng úm phải được vệ sinh sạch sẽ, phơi nắng 1-2 ngày sau đó phun thuốc sát trùng.

c) Máng ăn

- Máng ăn cho gà con (02 tuần đầu) có thể sử dụng mẹt tre, khay nhựa, khay tôn. Sau 2 tuần dùng máng ăn, có 2 loại máng ăn: máng tròn và máng dài:
 - + Máng dài có thiết diện hình thang, đáy nhỏ từ 5-8 cm, miệng rộng từ 7-13 cm, chiều dài của máng từ 1,0-1,5 m, cao 4-8 cm, có đế vững chắc tránh rơi vãi thức ăn.
 - + Máng tròn có thể bằng nhựa hoặc bằng tôn
- Tốt nhất nên sử dụng các loại máng ăn bán sẵn trên thị trường cho gà ở các độ tuổi khác nhau.

d) Máng uống

Đặt hoặc treo xen kẽ các máng uống với máng ăn trong chuồng hoặc vườn. Thay nước sạch cho gà 2-3 lần/ngày.

e) Bể tắm cát, máng cát sỏi cho gà

- Gà rất thích tắm cát.
- Đối với gà nuôi chăn thả phải xây bể chứa cát, tro bếp và diêm sinh cho gà tắm. Kích thước bể dài 2m, rộng 1m, cao 0,3m cho 40 gà.
- Đặt một số máng cát, sỏi hoặc đá nhỏ xung quanh nơi chăn thả để gà ăn, giúp gà tiêu hóa thức ăn tốt hơn.

f) Dàn đậu cho gà

- Gà có tập tính thích ngủ trên cao vào ban đêm để tránh kẻ thù và giữ ấm cho đôi chân, tránh nhiễm bệnh. Do đó nên tạo một số dàn đậu cho gà ngủ trong chuồng.
- Dàn đậu làm bằng tre, gỗ (không nên làm bằng cây tròn vì trơn gà khó đậu). Dàn cách nền chuồng khoảng 0,5m, cách nhau 0,3-0,4m để gà khỏi đụng vào nhau, mổ nhau và ỉa phân lên nhau.

Vườn chăn thả: 1 m²/ 1gà.

2. Chọn giống

- Có thể chọn gà con ngay lúc 01 ngày tuổi. Gà giống được mua từ cơ sở giống an toàn dịch bệnh, có nguồn gốc rõ ràng, được tiêm phòng đầy đủ và có bảo hành. Chọn gà con càng đồng đều về trọng lượng càng tốt.
- Chọn những con nhanh nhẹn, mắt sáng, mỏ khép kín, lông bông, bụng thon, rốn kín, chân bóng, không có khuyết tật, khối lượng sơ sinh đảm bảo theo tiêu chuẩn giống. Màu lông đặc trưng của giống. Tránh chọn những con gà khô chân, vẹo mỏ, khoèo chân, hở rốn, mắt lồi, xệ bụng, lỗ huyết bết lông.

Lưu ý: Nên chọn mua gà con từ các cơ sở sản xuất con giống có đàn bố mẹ rõ nguồn gốc, sạch bệnh

3. Chuẩn bị nhập gà

Chuồng trại và dụng cụ nuôi phải được cọ rửa sạch sẽ, để trống chuồng trước khi nuôi 15 – 20 ngày và phải được xử lý theo đúng quy định về vệ sinh phòng dịch, tường quét nước vôi với nồng độ 40%, nền chuồng được tiêu độc bằng các loại thuốc sát trùng như BKA, Vikon S, Bencocid,...

Trước khi thả gà 01 ngày phun tẩy ướu lại thuốc sát trùng sau đó đóng kín cửa lại, sau khi phun 5 giờ mở cửa cho thông thoáng bay hết mùi rồi mới cho gà vào.

4. Chăm sóc nuôi dưỡng

Nên vận chuyển gà con vào lúc sáng sớm hoặc chiều mát, tránh những ngày mưa bão hay áp thấp nhiệt đới.

4.1. Giai đoạn úm gà con (01 – 04 tuần tuổi)

4.1.1. Nhiệt độ, ẩm độ và thông thoáng

Bảng 01: Yêu cầu về nhiệt độ và ẩm độ đối với gà con

Tuần tuổi	1	2	3	4
Nhiệt độ trong nhà (°C)	26 – 27	25 – 26	23 – 24	22 – 23
Nhiệt độ chụp sưởi (°C)	33 – 35	31 – 33	30 – 31	28
Độ ẩm tương đối (%)	60 – 70	60 – 70	60 – 70	60 – 70

Chụp sưởi để cách mặt nền 30 – 40 cm. Điều chỉnh dụng cụ sưởi ấm cho gà tùy thuộc vào nhiệt độ môi trường và tuổi của gà.

* Trong quá trình nuôi quan sát phản ứng của đàn gà đối với nhiệt độ

- Nếu đàn gà tập trung gần nguồn nhiệt, chen lấn, chồng đống lên nhau là chuồng nuôi không đủ nhiệt độ, gà bị lạnh, phải tăng nhiệt độ.

- Nếu đàn gà tản xa nguồn nhiệt, nháo nhát, khát nước, há mỏ để thở là quá nóng, cần phải điều chỉnh giảm nhiệt độ.

- Nếu gà con tụm lại một phía là bị gió lùa, rất nguy hiểm, cần phải che kín hướng gió thổi. Khi nhiệt độ trong quây thích hợp gà vận động, ăn uống bình thường ngủ nghỉ tản đều.

* Chú ý: Trước khi vận chuyển gà về chuồng nuôi cần cho hoạt động hệ thống sưởi trước 02 giờ để nâng dần nhiệt độ chuồng nuôi và nhiệt độ trong quây.

Trong suốt những ngày tuổi đầu tiên, điều thiết yếu là cần phải duy trì chế độ chiếu sáng tối đa cho gà từ 22 – 23 giờ/ngày với cường độ chiếu sáng 06w/m² đối với bóng đèn dây tóc nhằm mục đích cho gà ăn được nhiều thức ăn và nước uống. Sau đó cường độ chiếu sáng giảm dần. Chế độ chiếu sáng cũng sẽ phụ thuộc vào hoạt động của gà con.

4.1.2. Chăm sóc gà con

Khi gà con về, gà phải được thả vào quây càng nhanh càng tốt. Chú ý trong việc phân bố mật độ đều nếu có nhiều quây. Gà con phải được uống nước ngay.

a) Nước uống

- Cho gà uống nước pha (20g Electrotyle + 500g đường Glucoza + 20g Vitamin C vào 10 lít nước) cho gà uống liên tục 6 giờ đầu tiên (để bù mất nước và năng lượng do vận chuyển đường dài).

- Lật ngược máng ăn để làm máng uống cho gà uống 1 giờ đầu tiên và sau đó mới cho uống bằng bình uống. Vì lúc này gà rất thiếu nước nên cần có diện tích đứng uống rộng rãi để tránh gà tranh nhau uống làm ướt lông rất nguy hiểm. Sau đó, sử dụng máng uống tự động giúp cho gà uống thuận tiện, không bị làm ướt chuồng.

- Cho gà uống đường Glucoza + Vitamin C được 6 giờ rồi mới tiếp tục pha thuốc úm gà con cho gà uống liên tục 3 đến 5 ngày.

- Chỉ cho gà ăn sau khi đã cho uống đầy đủ nước. Nếu thời gian vận chuyển gà về càng lâu thì càng cần nhiều thời gian cho gà uống, sau khi thả gà vào quây trong 1 – 2 giờ đầu, chỉ cho uống nước, chưa cho ăn.

- Phải đảm bảo cho gà đủ nước uống thường xuyên, phải làm sạch bình nước trước khi đổ nước mới vào bình.

b) Cách cho ăn

- Do tập tính của gà thường uống nước cùng lúc với ăn, nên đặt máng ăn và máng uống cạnh nhau để gà được uống nước đầy đủ mà không uống nước dơ bẩn trong vườn.

- Đặt máng ăn, máng uống gần nơi có ánh sáng để thuận lợi cho việc tìm kiếm thức ăn, nước uống của gà. Tránh để thức ăn, nước uống trực tiếp dưới ánh nắng mặt trời, bóng đèn, thiết bị sưởi ấm.

- Cần cho gà ăn tự do, chia nhỏ cho gà ăn nhiều lần (9-10 lần/ngày), để thức ăn luôn được mới, sạch sẽ, kích thích tính thèm ăn của gà. Lượng thức ăn mỗi lần cân đối đủ theo nhu cầu.

- Mỗi lần cho ăn cần loại bỏ chất độn chuồng và phân lẫn trong máng để tận dụng cám cũ.

- Đảm bảo mật độ 10 – 20 con/m²

4.2. Giai đoạn gà dò 05 tuần tuổi đến xuất thịt

Những điểm chú ý:

- Cho gà ăn nhiều lần trong ngày (từ 3 – 4 lần/ngày).

- Phải có đủ máng ăn, máng uống để gà phát triển đồng đều.

- Để khu vực sân chơi thoáng mát nên có những cây xanh hoặc sử dụng lưới có màu tối quây phía trên để điều tiết tiểu khí hậu khu vực sân chơi.

- Thường xuyên vệ sinh sạch sẽ chuồng nuôi và khu vực xung quanh chuồng nuôi. Chất độn chuồng phải đảm bảo không bị ẩm ướt, bụi và mốc.

- Phải đảm bảo sạch, mát. Thay nước 2 – 3 lần trong ngày.

Việc cung cấp nước rất quan trọng. Cơ thể gà dự trữ một lượng nước rất nhỏ. Nước uống mát sẽ có tác dụng kích thích gà ăn tốt hơn.

- Máng ăn cho gà: 10 – 12con/máng dài

15 – 16 con/máng tròn.

- Mật độ nuôi: 7 – 8 con/m²

- Thường xuyên kiểm tra lượng tiêu thụ thức ăn của đàn gà để có những biện pháp xử lý kịp thời.

- Thường xuyên quan sát biểu hiện của đàn gà để kịp xử lý những bất thường xảy ra. Khi thời tiết thay đổi nên cho gà uống nước pha Electrolyte hoặc Vitamine C.

- Thả gà ra vườn: Vào mùa hè khi gà được 4 – 5 tuần tuổi, mùa đông khi gà được 7 – 8 tuần tuổi, chọn ngày nắng thả gà ra ngoài vườn từ 2 – 3 tiếng cho tập làm quen với môi trường bên ngoài trong vòng 3 – 5 ngày rồi mới thả ra cả ngày.

5. Thức ăn cho gà

- Gà là một trong số con vật nhạy cảm, nên tuyệt đối không cho gà ăn thức ăn bị ôi mốc, nhiễm nấm, thối rữa.

- Có thể sử dụng thức ăn công nghiệp hoặc tận dụng các phụ phế phẩm công nông nghiệp, sao cho đảm bảo các thành phần: Năng lượng, đạm, khoáng và Vitamine.

Bảng 2: Chế độ dinh dưỡng nuôi gà thịt

Chỉ tiêu Mức dinh dưỡng/kg TAAH	0- 4 tuần tuổi	5- 8 tuần tuổi	9 tuần tuổi – xuất bán
NLTĐ - ME (kcal)	2.900	3.000	3.050
Protein thô %	21,0	20,0	17,0
Canxi %	1,0	0,95	0,9
Phốt pho %	0,5	0,45	0,45
Lysine %	1,1	1,0	0,75
Metionin %	0,54	0,45	0,35
Nacl %	0,15	0,15	0,15

- Dùng các chế phẩm Biovita (thảo mộc Việt) của Trường Đại học Nông Lâm thành phố Hồ Chí Minh (Liều lượng bổ sung chế phẩm vào trong thức ăn: Từ 1- 3 tuần tuổi: 0,5g/kg thức ăn 4 – giết thịt (12 tuần tuổi): 2 - 3 g/kg thức ăn) hoặc Chế phẩm sinh học CP3 của Phân Viện Chăn nuôi miền Nam (Liều lượng bổ sung chế phẩm vào trong thức ăn, nước uống: Liều lượng: 0,3g/kg thức ăn. Điều trị hội chứng hô hấp: 0,6g/lít nước uống) từ lúc gà 01 ngày tuổi, để đảm bảo gà được khỏe mạnh, tăng sức đề kháng phòng tránh nhiễm các loại bệnh thông thường.

- Ngoài dùng thảo dược qua thức ăn, có thể bổ sung qua nước uống như sử dụng nước gừng, tỏi, húng quế, sả và cam thảo ngâm vào nước giúp phòng bệnh cảm, cúm cho gà khi thời tiết thay đổi. Các thảo dược này còn có tác dụng tẩy giun, duy trì bổ sung 2 buổi/tuần vừa tốt cho đường ruột, tăng sức đề kháng cho gà.

- Để đèn ban đêm cho gà ăn càng nhiều càng tốt, khi chuyển thức ăn từ loại này sang loại khác phải làm từ từ. Phương pháp chuyển thức ăn như sau:

Ngày	Thức ăn số 1(%)	Thức ăn số 2 (%)
1	75	25
2	50	50
3	25	75

4	0	100
---	---	-----

- Đối với gà thả vườn thì vấn đề khoáng và vitamine không quan trọng bằng gà nuôi nhốt, vì chúng sẽ tự tìm kiếm theo nhu cầu của cơ thể. Sau giai đoạn úm có thể cho gà ăn thêm rau xanh. Nên nuôi thêm trùn đất và giòi là nguồn cung cấp đạm dồi dào cho gà.

6. Vệ sinh phòng bệnh

- Vệ sinh phòng bệnh là công tác chủ yếu, đảm bảo "Ăn sạch, ở sạch, uống sạch". Nền chuồng và vườn thả phải luôn khô ráo, sạch sẽ, không để ao tù nước đọng trong khu vườn thả.

- Áp dụng nghiêm ngặt lịch tiêm phòng vaccine đầy đủ. Ngoài ra, người chăn nuôi có thể chủ động phòng bệnh thông thường, hàng ngày khi thời tiết thay đổi hoặc thấy bất thường trong đàn gà bằng một số loại thảo dược được cắt nhỏ hoặc nghiền mịn trộn vào thức ăn sử dụng để phòng bệnh như cây lược vàng, tỏi, gừng, tía tô... có tác dụng như một chất kháng sinh tự nhiên, còn các loại thảo dược khác như lá trâm bầu, rau sam, lá mơ lông, cỏ mực... cũng giúp vật nuôi giải độc, tẩy giun sán, kích thích tiêu hóa và giúp vật nuôi sinh trưởng tốt. Cụ thể:

+ Đối với tỏi hoặc gừng: Giã nhỏ và ngâm với nước khoảng 2 giờ và cho uống. Nước tỏi hoặc gừng có tác dụng phòng bệnh cúm cho gà khi thời tiết thay đổi hoặc vào thời điểm giao mùa. Ngoài ra, nước tỏi còn giúp tẩy giun, tốt cho hệ đường ruột của vật nuôi. Định kỳ cho gà uống loại nước này 2 buổi/tuần, giúp tăng sức đề kháng cho gà.

+ Hoặc khi gà ngoài 14 ngày tuổi, gà bắt đầu ăn nhiều hơn, lượng phân thải ra đáng kể. Nếu không xử lý kịp thời sẽ gây mùi hôi khó chịu và giai đoạn này gà thường mắc các bệnh đường hô hấp. Để phòng ngừa, có thể đốt bồ kết bằng rơm để xông hơi cho gà giúp cho môi trường nuôi được cải thiện, không có mùi hôi và đặc biệt giúp phòng bệnh hô hấp rất hiệu quả. Duy trì định lý 2-3 lần/tháng trong suốt thời gian nuôi.

+ Hoặc bổ sung cây cỏ mực tươi giã nước cho gà uống. Sẽ giúp tăng cường hấp thu và giảm những bệnh về đường tiêu hóa hoặc mầm bấp. Giúp quá trình chuyển hóa dinh dưỡng thuận lợi hơn...

Lưu ý điều trị con bị ốm: Trong quá trình nuôi, một số gà bị ốm, ta nên tách riêng ra, đánh giá tình trạng bệnh mà chọn lựa phương pháp điều trị bằng thảo dược (chỉ áp dụng cho giai đoạn đầu) hoặc điều trị bằng kháng sinh thích hợp.

Bảng 03. Lịch chủng ngừa

STT	Ngày tuổi	Loại Vaccin	Phòng bệnh	Cách dùng
1	5 ngày	Newcastle đông khô chủng F	Newcastle	Pha nước uống
2	7 ngày	Gumburo (lần 1) + Đậu	Gumburo + bệnh Đậu	Nhỏ mắt, chích cánh

3	9 ngày	Cắt mỏ		
4	14 ngày	Cúm gia cầm H ₅ N ₁	Cúm gia cầm	Tiêm dưới da cổ
		Gumburo lần 2	Gumboro	Nhỏ mắt
5	21 ngày	Newcastle đông khô chủng Lasota	Newcastle	Pha nước uống
6	24 ngày	Gumburo (lần 3)	Gumboro	Nhỏ mắt
7	44 ngày	Cúm gia cầm H ₅ N ₁	Cúm gia cầm	Tiêm dưới da cổ
8	60 ngày	Newcastle đông khô chủng M	Newcastle	Tiêm dưới da cổ

Chú ý: Lịch chủng ngừa trên chỉ là tham khảo, tùy từng vùng người nuôi có quy trình chủng ngừa phù hợp. Trong quá trình nuôi nếu đến lịch chủng ngừa mà gà có biểu hiện bệnh thì không chủng mà phải điều trị cho gà khỏi hẳn thì mới chủng ngừa, nếu gà đang bị bệnh mà chủng ngừa thì gà sẽ bệnh nặng thêm và hiệu lực của vaccine cũng giảm.

** Lưu ý khi dùng vaccine phòng bệnh*

- Chỉ dùng khi đàn gia cầm khỏe.
- Lắc kỹ vaccine trước và trong khi dùng.
- Vaccine mở ra chỉ sử dụng trong ngày, dư phải hủy bỏ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quyết định số 1129/QĐ-SNN ngày 31 tháng 12 năm 2019 của Sở Nông nghiệp và PTNT Bình Định
2. Quy trình hướng dẫn chăn nuôi gà thịt thả vườn theo hướng an toàn sinh học.
3. Tăng hiệu quả sử dụng chế phẩm thảo dược trong chăn nuôi gà – Sở Nông nghiệp và PTNT Hải Dương.
4. Chăn nuôi gà bằng thảo dược - Nghiên cứu sử dụng một số chế phẩm có nguồn gốc thảo dược (CPTD) trong nước (CP3,CP4, CP5) trộn vào thức ăn cơ sở (KPCS) nuôi gà thịt và gà đẻ, Nhóm nghiên cứu của trường Đại học Nông Lâm Huế do PGS.TS Nguyễn Đức Hưng chủ trì phối hợp với phân viện Chăn nuôi Nabộ.
5. Nữ Nông dân thành công với mô hình nuôi Gà thảo mộc – Sở Nông nghiệp và PTNT Đồng Nai